

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ ÚŘEDNÍKŮ
PRO VÝKON STÁTNÍ SPRÁVY
OCHRANY OVZDUŠÍ V ČESKÉ REPUBLICE

Souhrnná provozní evidence a poplatková agenda, IRZ, nejčastější chyby

Ing. Pavel Machálek

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Obsah prezentace

- Ohlašování agendy ovzduší
 - Poplatky za znečišťování – shrnutí
 - Povinnost podání poplatkového přiznání
 - Výpočet poplatku
 - Ohlašování prostřednictvím ISPOP
 - Souhrnná provozní evidence (SPE)
 - Změny SPE
 - Seznam údajů SPE
 - Ohlašovací proces ISPOP
 - Kontrola, podání, autorizace a zpracování hlášení
 - Nejčastější chyby při zpracování hlášení a jeho podání
- Údaje databáze REZZO
- Údaje IRZ v návaznosti na úniky znečišťujících látek do ovzduší

Poplatkové přiznání – shrnutí

Dosavadní legislativa v ochraně ovzduší platná od 90-tých let do současnosti vycházela z principu „znečišťovatel platí“. Poplatky za vypouštění emisí byly tak stanoveny téměř pro všechny skupiny stacionárních zdrojů znečišťování ovzduší.

Měly poplatky motivační funkci, nebo se jednalo pouze o všeobecnou „sankci“?

Nový princip platný od účinnosti zákona č. 201/2012 Sb. výrazně tuto praxi mění. Jednak omezuje rozsah škodlivin a zpoplatněných zdrojů, jednak stanovuje hranici, při jejímž překročení teprve dochází ke skutečnému vyměření poplatku.

Počet plátců poplatku se tak výrazně sníží ze stávajících cca 15-ti tisíc provozoven na necelých 400. Jejich počet může se zvyšujícími sazbami opět narůstat.

Jaký je hlavní dopad změny v poplatcích na ohlašovatele?

Zcela nový mechanismus, který umožní osvobození od poplatku v případě provedené rekonstrukce nebo modernizace za splnění výrazného snížení emisí, nebo při dosahování poloviční než předepsané úrovně znečišťování, bude spuštěn od r. 2017.

Jaké emisní koncentrace bude nutné dosáhnout pro osvobození od poplatku?

Povinnost podání poplatkového přiznání (1)

K 1. září 2012 vstoupil v účinnost nový zákon o ochraně ovzduší č. 201/2012 Sb. (část týkající se poplatků k 1. 1. 2013), v němž jsou zakotveny dva nové prvky, podstatně měnící rozsah zpoplatňovaných zdrojů.

Snížení administrativní náročnosti:

- zrušení poplatků skupiny dřívějších malých zdrojů,
- nastavení hranice pro podání poplatkového přiznání,
- výrazné posunutí částky, při níž se poplatek nevyměřuje.

Upuštění od vyměření poplatku zdrojů (platnost od r. 2017):

- pokud v rámci rekonstrukce nebo modernizace dojde k výraznému snížení emisí,
- emisní koncentrace jsou pod hranicí 50 % proti koncentracím BAT nebo emisním limitům.

Poplatníkem poplatku za znečišťování je provozovatel stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2 k zákonu.

Předmětem poplatku za znečišťování jsou znečišťující látky, které jsou vypouštěné stacionárním zdrojem nebo zdroji, a pro které má provozovatel povinnost zjišťovat úroveň znečišťování podle § 6 odst. 1 písm. a).

Povinnost podání poplatkového přiznání (2)

Podle § 17, odst 3, písm. b) má povinnost zjišťovat emise podle § 6, odst. 1, písm. a) každý provozovatel stacionárního zdroje uvedeného v příloze č. 2.

Úroveň znečišťování zjišťuje podle § 6, odst. 1, písm a) provozovatel u znečišťující látky, pro kterou má stanoven specifický emisní limit nebo emisní strop, anebo, pokud je tak výslovně stanoveno v prováděcím právním předpisu nebo v povolení provozu, u znečišťující látky, pro niž má stanovenu pouze technickou podmínku provozu.

Podle § 6, odst. 2 zjišťuje provozovatel stacionárního zdroje úroveň znečišťování měřením. Ve specifických případech rozhodne krajský úřad na žádost provozovatele, že pro zjištění úrovně znečišťování se namísto měření použije výpočet.

Týká-li se výše uvedené zjišťování emisí, pro něž je stanovena sazba v příloze č. 9 k zákonu (TZL, SO₂, NO_x a VOC), je provozovatel povinen provést výpočet poplatku. Překročí – li celkový výše poplatku za provozovnu 5000 Kč je povinen podat poplatkové přiznání prostřednictvím ISPOP. Poplatek je vyměřen jen v případě, že celková výše poplatku za provozovnu překročí 50 000 Kč.

Výpočet poplatku (1)

Základem poplatku za znečišťování je množství emisí ze stacionárního zdroje nebo zdrojů v tunách.

Množství emisí se stanoví zpravidla jako součin naměřené koncentrace, nebo jiné veličiny z měřené koncentrace odvozené, a aktivitního údaje. Tím může být množství odpadního plynu, počet provozních hodin, množství výrobku, paliva nebo jiný údaj, charakteristický pro provozovaný zdroj.

Při použití výpočtu se aktivitní údaj zpravidla násobí měrnou výrobní emisí nebo emisním faktorem, nebo se používá např. látková bilance (pro rozpouštědla).

Poplatek za znečišťování se vypočte jako součin základu poplatku a sazby uvedené v příloze č. 9 bodu 1 k tomuto zákonu.

Poplatek za znečišťování za kalendářní rok 2017 a následující poplatková období se vypočte jako součin základu poplatku, sazby a koeficientu úrovně emisí, uvedeného v příloze č. 9 bodu 2 k tomuto zákonu, stanoveného podle dosahované emisní koncentrace dané znečišťující látky v celém poplatkovém období.

Po sečtení poplatků za jednotlivé znečišťující látky za všechny stacionární zdroje v rámci provozovny se celková částka zaokrouhlí na celé stokoruny nahoru.

Výpočet poplatku (2)

Dochází-li u stacionárního zdroje ke znečišťování prostřednictvím více komínů nebo výdechů, zjišťuje se úroveň znečišťování na každém z nich, pokud není v povolení provozu zdroje podle § 11 odst. 2 písm. d) stanoveno jinak. Pokud dojde k odpuštění povinnosti při zjišťování emisí měření a není-li nahrazena povinností zjišťovat emise výpočtem, výpočet poplatku se pro takový komín nebo výdech neprovádí.

Emisní limity TZL, SO₂ a NO_x jsou ve vyhlášce 415/2012 Sb. jednoznačně stanoveny pro spalovací i ostatní zdroje (např. zdroje podle přílohy č. 2 a č. 8).

Do emisí spadajících pod zpoplatňovanou skupinu VOC je zapotřebí zahrnout znečišťující látky podle definice VOC uvedené v § 2, písm. m):

- VOC popř. TOC se stanoveným EL (zdroje podle přílohy č. 4, 5 a 8),
- zdroje, které mají podle předchozí legislativy v povolení stanoven EL na některou ze specifických VOC,
- zdroje, které mají podle stávající legislativy stanoven EL v příloze č. 8 (výroba 1,2-dichlorethanu a vinylchloridu nebo emise formaldehydu z výroby dřevotřískových, dřevovláknitých a OSB desek).

Koncentrace zjištěné jako TOC by měly být přepočteny na VOC podle známého složení odpadního plynu nebo s použitím přepočtového koeficientu.

Přiznání k poplatku prostřednictvím ISPOP

Do nového formuláře F_OVZ_POPL určeného pro podání poplatkového přiznání uvede provozovatel pouze součet emisí za všechny provozované zdroje, za nějž má být poplatek ohlášen. Detailní údaje o zdrojích budou uvedeny v údajích SPE.

Pro ověření výše poplatku bude správce poplatku (krajský úřad) ověřovat stálé údaje uvedené podle bodů 1.2., 1.3. a 1.5 přílohy č. 11 k vyhlášce č. 415/2012 Sb.):

- zařazení zdroje podle přílohy 2 k zákonu, název zdroje,
- kapacita zdroje, stanovené emisní limity,

a proměnné údaje, které při propojení s údaji o měření podle bodu 1.5. umožní kontrolu výpočtu množství emisí:

- druh a spotřeba paliva nebo surovin nebo množství výrobku, počet provozních hodin,
- naměřené koncentrace, hmotnostní tok, vypočtené měrné výrobní emise nebo použité emisní faktory.

V případě složitějších provozoven je nezbytné způsob výpočtu dokladovat nejlépe přiložením výpočtových souborů k formuláři souhrnné provozní evidence F_OVZ_SPE. Kontrolu výsledků měření použitých pro výpočet množství emisí lze provést podle protokolu o měření.

Souhrnná provozní evidence (SPE) – shrnutí

Sběr údajů o zdrojích znečišťování ovzduší má v ČR velkou tradici, která sahá až do počátku sedmdesátých let. Formuláře s údaji o zdrojích a emisích byly poprvé vyplňovány velkými energetickými zdroji za rok 1980 a následně se v letech 1982 a 1984 připojily i menší teplárny, kotelny a nejvýznamnější podniky s technologickými zdroji. Od této doby jsou údaje uvedených zdrojů sbírány v ročních intervalech. Postupně k nim přibýly nejprve v pětiletých a od r. 1995 již v ročních intervalech také méně významné spalovací a technologické zdroje.

Proč jsou údaje ohlašované provozovateli zdrojů celostátně evidovány?

Registr emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO) provozuje od 90tých let ČHMÚ. Uživatelé údajů REZZO jsou zejména orgány ochrany ovzduší i další orgány státní správy a samosprávy. Jsou využívány pro plnění legislativou stanovených úkolů, jako je např. vymezování oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší, regulace zdrojů i tvorba koncepčních dokumentů i pro plnění reportingových povinností v rámci EU a plnění požadavků mezinárodních smluv.

Vybrané údaje REZZO jsou rovněž veřejně prezentovány formou povinné informační agendy (registr spaloven) nebo jako specializované oborové informace (přehled zdrojů znečišťování ovzduší, emisní bilance).

Jakým způsobem lze získat údaje REZZO?

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Souhrnná provozní evidence (SPE)

Přehled změn

Souhrnná provozní evidence je ohlašována na základě povinností daných § 17, odst. 3, písm. c) zákona 201/2012 Sb. a vyhláškou 415/2012 Sb. (§ 26, odst. 2 a příloha č. 11 k vyhlášce).

Změny proti předchozí legislativě jsou podobně jako u poplatků vedeny snahou o snížení administrativní náročnosti, a to především u méně významných skupin zdrojů. Nově zavedené položky a nástroje:

- rozšířený obsah údajů o měření emisí (bod 1.5. přílohy č. 11), zahrnující také emisní limity zdrojů a výstupy kontinuálních měření, má umožnit přímou kontrolu ohlášených množství emisí a vyhodnocení provozu zdrojů z pohledu dodržování stanovených emisních limitů,
- lepší využití a kontrolu údajů SPE ohlášených ve více letech má umožnit doplnění registračních údajů provozoven o čísla zdrojů a čísla výdechů/komínů. Pokud bude prováděna změna v číslování zdrojů nebo výdechů/komínů, bude zapotřebí jejího formální stvrzení příslušným krajským úřadem ve vazbě např. na změnu povolení provozu zdroje.

Změnu některých validačních funkcí formuláře souvisejících se zrušením kategorií zdrojů bude nutné nahradit inovovaným systémem kontrol ohlášených dat v rámci jejich evidence v REZZO.

Seznam údajů souhrnné provozní evidence

Obsah souhrnné provozní evidence (SPE) je navázán na přehled stálých a proměnných údajů, které je povinen provozovatel vést v podrobných denních, měsíčních a ročních intervalech podle náležitostí provozní evidence daných přílohou č. 10 k vyhlášce 415/2012 Sb.:

- stálé údaje, v nichž jsou uvedeny především identifikační údaje provozovny a zdrojů vč. technických parametrů podle povolení provozu,
- proměnné údaje, v nichž jsou uvedeny denní, měsíční a roční součtové nebo průměrné ukazatele provozu zdrojů.

Provozovatel je povinen vyplnit do formuláře SPE všechny relevantní údaje v souladu s povolením k provozu zdroje a s údaji evidovanými v provozní evidenci.

Výpočet hodnot proměnných údajů, především množství emisí, by měl být dokladovatelný v provozních záznamech ke zdroji. Ty by měly obsahovat např. průběžně vedené spotřeby paliv, výroby výrobků (nejen povinně evidovaných druhů, ale všech, které jsou relevantní vypočítávaným emisím), spotřeby surovin, využití projektovaných kapacit, provozní hodiny a výsledky jednorázových i kontinuálních měření.

Některé údaje SPE jsou vyplňovány pomocí závazných kódů podle číselníků, uvedených ve Věstníku MŽP.

Ohlašovací proces podle datového standardu ISPOP

SPE za rok 2013 bude ohlašována prostřednictvím datového standardu formulářem F_OVZ_SPE. Interaktivního soubor PDF nabízený na účtu ISPOP obsahuje:

- položky společné pro všechny typy zdrojů (jsou orámovány červeně a jejich vyplnění je kontrolováno validačním mechanismem formuláře),
- položky, které jsou jako povinné zobrazeny dynamicky až v návaznosti na způsob vyplnění předchozích údajů,
- další položky, jejichž vyplnění odpovídajícím způsobem je povinné, pokud jsou k danému zdroji, výduchu/komínu nebo měření relevantní.

Formulář je vybaven třemi typy kontrol vložených údajů:

- kontrolou při vkládání údajů zobrazující buď tzv. „tvrdé“ chyby, které formulář nepřipustí (např. počet provozních hodin přesahující roční dobu) nebo „měkké“ chyby, při nichž je zobrazena pouze informativní hláška, která „nabádá“ ohlašovatele ke kontrole vloženého údaje nebo údajů, které jsou dynamicky využity ke kontrole (např. spotřeba paliv ve vazbě na výkon zdroje a provozní hodiny),
- kontrolou na vyplnění všech povinných položek,
- kontrolou na logickou správnost vyplnění údajů a shody množství emisí.

Ohlašování prostřednictvím ISPOP

Kontrola, podání, autorizace a zpracování hlášení

Vyplnění nových formulářů F_OVZ_POPL a F_OVZ_SPE a průběh jejich validace budou obdobné jako u předchozího formuláře F_OVZ_SPOJ.

Každé podání (tj. zaslání hlášení příslušnému úřadu prostřednictvím ISPOP) musí být autorizováno buď využitím datové schránky ohlašovatele, elektronickým podpisem nebo dodatečnou listinnou autorizací.

Pro stažení podaných hlášení lze využít účtu ověřovatele, nebo nabídky tzv. webových služeb, které umožňují hromadné stahování hlášení.

Zpracování hlášení ověřovatelem (KÚ) probíhá podle náležitostí Daňového řádu a manuálu pro ověřovatele zveřejněného ISPOP.

Zpracování údajů SPE probíhá v ČHMÚ importem souborů XML do databáze REZZO. V rámci importního schéma jsou kontrolovány údaje obdobně, jako je tomu u validačních procesů ISPOP.

Součástí kontrolních procesů při zpracování hlášení v REZZO je vygenerování mailů upozorňujících na některé chyby především v proměnných údajích SPE nebo např. ve vyplněných souřadnicích. Upozornění na neočekávané nebo chybné údaje jsou rozesílány na elektronické adresy zpracovatele hlášení, uvedené ve formuláři.

Ohlašování prostřednictvím ISPOP

Nejčastější chyby při zpracování hlášení a jeho podání

Mezi nejčastější chyby při vyplňování formuláře patří:

- vložení proměnných údajů v jiných jednotkách, než předepisuje formulář, čímž vznikají zpravidla třířádkové rozdíly mezi vloženým a správným údajem (např. množství emisí v kg místo v tunách),
- chyby způsobené překlepem nebo záměnou údajů,
- neodpovídající používání číselníkových kódů, především při zařazování zdrojů k názvům odpovídajícím prováděcím předpisům,
- nevyplnění údajů v položkách, které nejsou kontrolované validací formuláře,
- neznalost legislativy a problémy při používání počítače a IT.

Technické a další problémy při ohlašování jsou zpravidla způsobeny:

- používáním starších verzí Adobe Reader,
- používáním neaktualizovaných SW prostředků,
- neodpovídajícím připojením k internetu (vznikají problémy při správě účtu nebo stahování formuláře a jeho validaci),
- neprovedením autorizace řádného nebo doplněného hlášení.

Emisní databáze REZZO - témata

- Údaje REZZO 1 a 2 – bodově sledované zdroje
 - Primární údaje databáze a uživatelské sestavy
 - Historické údaje
 - Kontrola údajů
 - Aplikace v rámci REZZO, dopočet emisí
- Další údaje REZZO
 - Údaje o vytápění domácností
 - Další plošné stacionární zdroje
 - Mobilní zdroje
- Poskytování údajů

Údaje databáze REZZO

Údaje Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší (REZZO), jehož správu zajišťuje Oddělení emisí a zdrojů ČHMÚ, jsou využívány především pro potřeby plnění legislativou stanovených náležitostí:

- provádění emisní inventury a emisní projekce podle § 7, odst. 2 zákona a zpracování Národního programu snižování emisí České republiky,
- zpracování reportingových povinností ke směrnicím EU a Úmluvám,
- vymezování oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší a regulaci zdrojů,
- tvorbu koncepčních dokumentů,
- jako součást krizové řízení podle nařízení vlády č. 553/2002 Sb.

Údaje REZZO jsou dostupné na vyžádání v sestavách primárních údajů odpovídajících rozsahu souhrnné provozní evidence, sestavách pro modelování a v zákaznických sestavách pro komerční využití (jen vybrané údaje - adresy, základní údaje o zdrojích znečišťování ovzduší, emise).

Vedle bodově sledovaných zdrojů jsou součástí REZZO také plošné zdroje (vytápění domácností, nevyjmenované spal. zdroje, použití rozpouštědel, chovy zvířat, emise TZL ze stavebních činností, polních prací, atd.) a mobilní zdroje.

Agenda IRZ – shrnutí

Ohlašování údajů o únicích znečišťujících látek a skleníkových plynů do ovzduší je prováděno podle zákona 25/2008 Sb. o Integrovaném registru znečišťování (IRZ) a Integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností (ISPOP).

Povinnost sledovat úniky znečišťujících látek zavádí Protokol o registrech úniků a přenosů zneč. látek (PRTR). Provozovatel zjišťuje množství vypouštěných škodlivin a pokud v součtu za celou provozovnu překročí výše úniků do ovzduší prahovou hodnotu uvedenou v nařízení ES o E-PRTR č. 166/2006, je povinen toto množství a způsob jeho zjištění ohlásit formulářem F_IRZ.

Jsou úniky vyjmenovaných zdrojů jedinou součástí registru E-PRTR?

Sledovány jsou rovněž emise z rozptýlených (difúzních) zdrojů, definovaných jako „mnoho menších nebo roztroušených zdrojů, ze kterých mohou unikat znečišťující látky, jejichž společný dopad na složky ŽP může být významný, a u kterých není praktické shromažďovat hlášení z každého jednotlivého zdroje zvlášť“.

Úniky z rozptýlených zdrojů lze rozdělit na:

- jednotlivě sledované úniky z rozptýlených zdrojů,
- hromadně sledované úniky z rozptýlených zdrojů.

Jsou úniky rozptýlených zdrojů do ovzduší sledovány?

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Agenda IRZ- porovnání emisí

Pro porovnání emisí ohlášených do IRZ lze využít standardní výstupy REZZO především pro tzv. hlavní znečišťující látky, ale také pro těžké kovy, POPs a některé další individuální znečišťující látky. Emise CO₂ lze individuálně porovnávat s údaji EU ETS (emisní obchodování).

Mechanismus ohlašování údajů do IRZ je obdobný agendě ovzduší. Jednotlivé provozovny mají systémem ISPOP přiděleny IČP, které tvoří unikátní identifikátor a na rozdíl od SPE má také kontrolovanou historii, např. při změnách ohlašovatele. Používaný formulář obsahuje povinné a nepovinné položky a vedle základních identifikačních údajů provozovatele a provozovny jsou v něm uváděny specifické ukazatele jako je hlavní výrobní činnost podle odvětvového členění (NACE), název povodí, apod.

Úniky do ovzduší jsou v IRZ uváděny výhradně v kg, což je zdrojem občasných chyb v případech, kdy jsou pro ohlášení množství emisí do SPE používány stejné výpočetní podklady.

V některých případech jsou údaje SPE ohlašovány na detailnější úrovni než do IRZ. Týká se to tzv. areálových provozoven, v nichž je z praktického hlediska ohlašování agentury ovzduší tradičně rozděleno na jednotlivé výrobní úseky – především jde o hutní a chemický průmysl.

Děkuji za pozornost

Ing. Pavel Machálek
Český hydrometeorologický ústav
Oddělení emisí a zdrojů
machalek@chmi.cz
+420 244 032 429

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz